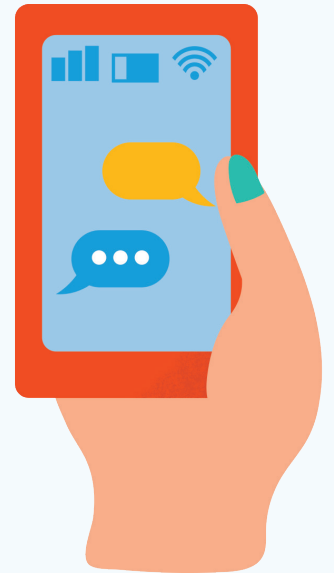


Digituärjjõõzz eettlaž vuä'ppõs



Digituärjjõõzz eettlaž vuä'ppõs lij norrum õ'hte digituärjjõõzz jä'rjstee'ji tuõvjest da taarbâst. Vuä'ppõs čuäjtâall digituärjjõõzz uu'di da digituärjjõõzz vuāžai õõlgtemuõđid. Vuä'ppõõzz täävtõssân lij viikkâd ooudâs staanni da vue'kkšõs digituärjjõõzz, kää'tt viiggât čõõđ kuhttui vue'ssbeä'li õõutmiõllsažvuõđâst.

Mii lij digituärjjõs?

Digituärjjõs lij liädgla ä'sšeem, kääzzkõõzzi da aparatti âânnmõõžž tuärjjõs, koon miärktõssân lij vie'kktet ä'sšnee'kk jioččni'žže da staann'ja aparatt âânnmõ'sše da liädgli'žže aa'sši hâiddmõ'sše.

Digituärjjõõzz maall liä â'ldduärjjõs, ougglostuärjjõs da škooutõõzz.

Digituärjjõõzz siiskõs vuäitt vaajtõõllâd liädgla ä'sšeem vuä'pstummšest prograammi šioттummša da ââ'nnevä'lddmõ'sše. Juõ'kk organisaatio lij šiõgg meä'rteđ, måkam digituärjjõõzz tõt ta'rjjad.



Ougglostuärjjõs: chat-, te'lfon-le'be videotuärjjõs, automaattla ä'sšeempäi'k

Â'ldduärjjõs: ášástállâmčuággáh, veerditoorjâ, pááikán puohtum toorjâ

Škooutõõzz: ne'ttškooutõõzz, meerlažškooul, kuurs



Digitääid ko'le pukid



Digitääid liä tän peei'v meerlažtääid, kooi veäkka hääidat aarg aa'sšid da leät kiddy õhttsažkää'ddest. Digtuärjjözz tarbb kuâskk pukid ää'kkjooukid, da tön siiskös lij möttjei. Šuurmös vue'ss oummuin haa'lad da pästt mättjed digitääidaid, gu päi motivâsttmöš da vuä'pstummuš toi'mmje kuddnalla.

Ve'rğgnii'kkin lij vaaldâšmlää'jj meâldlaž õõlgtemvuõtt vuä'psted jiijjâs kääzzkõõztees âännmõõžžâst. Juõ'kk ve'rğgneĳ-kääzzkõõzz õhttvuõđâst a'lğge käunn'jed vie'kk õhttvuõtt-teâđ.

Ve'rğgneĳ-kääzzkõõzzi âännmõ'sše vuäžž še tuärjjözz Meerlažvuä'pstummšest, kää'tt ohjjad vuõigg kääzzkõõzzi päikka

www.kansalaisneuvonta.fi

t. 0295 000



Digituärjõõzz u'vddjen

- Vie'kkam liädglai kääzkkõõzzi da aparatti âannmõõžžâst.
- Muu täävtõssân lij, što juätkast ä'sšneĳ vuäitĳi häiddad jiõčĳânji liädglai kääzkkõõzzi da aparatti âannmõõžž.
- Sme'llkâattam ä'sšneĳ'kk tuejjeed vuä'pstemvue'jjest aa'sšid jiõčĳ.

Teädam jiiĳjan raajään

- Puk häämmaid ij taarbâž siltteed jiõčĳ gu digituärjjõõzz vue'kk lij šiõgg päi'kk mättjed õõutveäkka. Toobdam jiiĳjan silttõõzzi raajid da vuä'pstam ä'sšneĳ'kk taarbšeen jee'res digituärjjõõzz ta'rjee'ji päikka.
- Jiõm vää'ld ä'sšneĳ'kk suejjsaa'nid le'be raaveei tobddeem neävvaaid, mâ'ta banĳkktiõttid ĳiõtt'tõõllâmnalla, da jiõm hääid ä'sšneĳ'kk peä'lest suu persoonlaid aa'sšid.

Mä'htt vie'kkam

- Vie'kkam ä'sšneĳ'kk laaskvânji, räähast da sme'llkââ'ttee'l.
- Vääldam lokku ä'sšneĳ'kk täiddtää'zz da âânam huõl, što vuä'pstõs lij ĳiõlgas da teerm fi'ttjemnallšee'm.
- Ra'vvjam vuä'pstõõzz oudneen, što ä'sšneĳ teätt, mii šâdd.
- Vie'kkam fiintoobdâld da na'ddjemnallšeld vue'jjin, koin vuâinam ä'sšneĳ'kk persoonlaid teädaid.
- Ci'sttjam jianĳta âârramõõlgtummuž da jiõm maainâst oudârra tiõttu puättam aa'sšid le'be ä'sšĳii'rjid.

Mä'htt vääldam vie'kk vuâstta

- Fi'ttjam, što digituärjjeei ij vuei't vuä'psted muu juõ'kk vaiggâdvuõttvue'jjin.
- Ve'rĳĳnii'kkĳi kääzkkõõzzi âânnmõõžžâst vuäžžam tuärjjõõzz še juõ'kk ve'rĳĳnee'kk ä'sšneĳ-kääzkkõõžžâst.
- Õimmla kääzkkõõzzi âânnmõ'sše vuäžžam še tuärjjõõzz Meerlažvuä'pstõõžžâst, kââ'tt ohjjad vuõigg kääzkkõõzz päikka. Juõ'kk ä'sšeemkääzkkõõzz siisklaid kõõčĳmõõžžid va'sttad kääzkkõõžžâst va'sttei ve'rĳĳneĳ.

www.kansalaisneuvonta.fi
t e'l. 0295 000

Digituärjjõõzz vuäžžjen

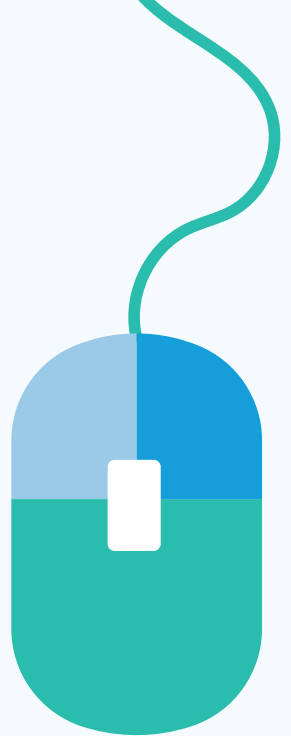
- Digituärjjõõzz veäkka mättjam jiõčĳni'žže da staann'ja liädglai kääzkkõõzzi da aparatti âânnmõ'sše.
- Jiiĳjan täävtõssân lij, što juätkast liädglai kääzkkõõzzi da aparatti âânnmõš o'nnaast õhttu le'be ĳeä'ppsaab tuärjjõõzzin.
- Pue'reem diõtt jiiĳjan täidaid tuejjäam vuä'pstemvue'jjest tuâimid jiõčĳ.

Teädam vasttõõzzan

- Vääldam lokku, što vasttõs liädgla ä'sšeem poodd lij tâ'lĳ mu'st. Jiõm uu'd digivuä'psteĳja suejjsaa'nid le'be raaveei tobddeem neävvaaid, mâ'ta banĳkktiõttâan.
- ĳe'rjtõõdam jiõčĳ raaveei tobddeem õõlĳteei kääzkkõõzzid. Jõs taarbšam tuärjjõõzz kääzkkõõzz âânnmõõžžâst, fi'ttjam, što digituärjjõõzz u'vddi vuäitt vuei'nned persoonlaid teädaid
- Leäm päi jiõčĳ vasttõõžžâst jiiĳjan aparattâst da tõn teättmašinaprogrammin.

Muu'št še

1. Lää'ddjânnam õõlmâsvaaldâsm organisaatioi liâdgla ä'sšeeenkääzkkõõzz ouddlâ'stte jäänmõsân raavei tobddeem, što õõ'ni persoonvuõtt vuei'tet ra'vvjed.
 - Tobddeem neävvan tuâimmai ouddm. ne'ttbanġktiõtt, mobiilraaveem da raaveemkort.
 - Ä'sšneġ tuejjad raavei liâdgla tobddeem pâi jiõċċ.
 - Vuä'pstõs kääzkkõõzz âânmmõõžžâst vuäitt ouddlâ'stted ä'sšnee'ġġ peittastâânnemvuâlai le'be muđoi ä'rġġluândlai persoonteâđai vuäinnmõõžž
 - Jõs ä'sšneġ lij fi'ttjam vue'jj da õuddam miâsttmõõžžâs persoonteâđai vuäinnmõ'sše, vuäitt vuä'pstõs juâtkkjed.
2. Digituärjjõõžžâst jeät vää'ld beä'l liâdgla ä'sšeeem siiskõõzzid (ouddm. tuärjjõõzzi vuäžžeeem, tie'ġġ ġiõtt'tõõllmõš). Tâin aa'sšin va'sttad kääzkkõsta'rjjei ä'sšneġ-kääzkkõs, koozz digituärjjõõzz u'vddi ohjjad.
3. Jos ä'sšnee'ġġ vuõiggâdvuõtt-tuâimmâântemvuõtt lij digituärjjõõzz ouddmõõžž poodd huânn'nam (ouddm. tiõrvâsvuõtt, vuäivvõõttmõš), suu âlgg ohjjeed kõõċċmõõžžâst âârrai kääzkkõsta'rjjei ä'sšneġ-kääzkkõ'sse.
4. Jõs ä'sšneġ lij vue'llâkksaž, lij vääžnai ra'vvjed, što son fi'ttai persoonteâđai ġiõtt'tõõllmõ'sše õhtteei riiskid da jiiġjâs vuõiggâdvuõđid. Vuâlla 13-âkksa päärna taarbše jeä'lteei lââ'v ââ'nned kääzkkõõzzid, kook ruâ'ġġe persoonteâđaid. (Tee'mest lââ'zz Lapsi verkossa (Päärnaž nee'ttest) -ċõõđtõõžžâst, www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Lapsi-verkossa.pdf)



www.vrk.fi/digituki

Narodregisterkõõskõs toi'mmai digituärjjõõzz jä'rjstee'ji vä'lddkââddli'žžen tuärjjejen.



Digituki